

novoles

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LESNEGA KOMBINATA „NOVOLES“ STRAŽA PRI NOVEM MESTU

Petindvajseta obletnica socialističnega samoupravljanja sovpada s proslavo 30. obletnice osvoboditve in zmage nad fašizmom, je v letu, v katerem proslavljamo niz zgodovinskih dogodkov v novejši zgodovini jugoslovanskih narodov in narodnosti. Temelje tega, kar danes proslavljamo, smo postavili že v naši narodnoosvobodilni vojni. Naša borba je namreč imela globoko razredno bistvo. Bil je to boj ne samo proti okupatorju in domačim izdajalcem, ampak tudi proti razrednemu sovražniku. To je bila istočasno naša socialistična revolucija. Doslednost te revolucionarne poti se je začela uresničevati prav v samoupravljanju. Delavski razred je resnično prevzel oblast v svoje roke, še več, prevzel je tudi odgovornost za nadaljnjo usodo naše družbe. Ni dovolj samo deklarativno sprejeti te parole in delavski razred se naprej držati mimo pozicij neposrednega odločanja pod pretvezo, da tega še ne zmore, da mora v njegovem imenu delati nekdo drug, na primer državni aparat.

Ideja samoupravljanja živi več kot 100 let, od Pariške komune naprej. Bila je prisotna v mislih in akcijah številnih socialistov, tudi naših – Dimitrija Tucovića in Svetozarja Markovića, vendar je resnično zaživela šele v praksi Komunistične partije Jugoslavije in Zveze komunistov Jugoslavije, v naši narodnoosvobodilni vojni.

To vsenarodno gibanje za svobodo je bilo prepolno aktivnosti naroda na fronti in v zaledju. Imeli smo narodnoosvobodilne odbore, njihove komisije, aktivnost žena in mladine. Že v NOV smo prehodili veliko solo samoorganiziranja naroda. V tej surovi šoli smo se naučili dogovarjati se, odločati, upravljati, prevzemati odgovornost. To je tisto, kar je jugoslovanski revoluciji in Partiji omogočilo odpreti proces samoupravljanja. Prav zaradi tega ni slučaj, da smo prvi na svetu uvedli samoupravljanje.

ČETRT STOLETJA SAMOUPRAVLJANJA

Od prvih delavskih svetov, ki smo jih najprej uvedli v proizvodnih organizacijah, pozneje pa smo na vseh ostalih „področjih“ razvili močan mehanizem samoupravljanja. V prvih letih je samoupravljalno funkcijo opravljalo okrog 300.000 ljudi; danes, ko smo uvedli delegatski sistem, samoupravljalno funkcijo opravlja čez 2,5 milijona ljudi – vsak osmi Jugoslovian. Nova ustava in resolucija X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije so omogočili, da se ta proces še bolj razvija, da delavski razred resnično prevzame v svoje roke sredstva in rezultate svojega dela, da obvlada celoten proces družbene reprodukcije, da ima resnično dominanten vpliv in položaj v družbi.

Četrto stoletje je relativno kratko obdobje, da bi lahko celovito ocenili tako pomembno delo, kot je samoupravljanje. Danes lahko rečemo, da je samoupravljanje postalo družbeni sistem, da je samoupravljanje dalo ogromne družbene in materialne rezultate.

O samoupravljanju se danes v svetu veliko govori. Najrazličnejše politične partije in gibanja z vso pozornostjo proučujejo jugoslovanske samoupravne izkušnje. Predvsem zaradi tega, ker v naši praksi iščejo rešitve za svoje probleme. Neizpodbitno je, da je samoupravljanje danes prisotno v svetu.

Pri razvijanju socialističnega samoupravljanja na vseh področjih družbenega življenja nas čaka še veliko dela. Vemo, da vse ni tako, kot bi moralo biti, zato tudi jubilej proslavljamo predvsem delavno. Zavedati se namreč moramo, da smo v samoupravnem socializmu resnično sami kovači svoje sreče.

IVAN KRASKO

TEŽAVE INDUSTRIJE

Jugoslovanska lesna industrija se je v zadnjem času znašla v izredno težkem položaju. Padec konjunktura je bil razviden že v začetku drugega polletja lanskega leta, popolna stagnacija pa je nastopila v začetku letošnjega leta in je prisotna še danes.

Analize, ki so jih izdelale ustrezne strokovne komisije, kažejo, da se je vrednost izvoza jugoslovanskega gospodarstva povečala za 33,4 % v primerjavi z letom poprej. Vrednost izvoza lesne industrije Jugoslavije se je povečala za 13 % in v slovenskih podjetjih za 10 %. Ker pa je bil fizični obseg lanskega letnega jugoslovanskega izvoza enak predlanskemu, je očitno, da je lesna industrija izvozila manj izdelkov. Gre za 20 % manjšo prodajo na tujem trgu, ali drugače rečeno, lani je naša lesnopredelovalna industrija izvozila 20,5 % svojih proizvodov, leto poprej pa 28,4 %. To so ugotovitve, o katerih so razpravljali tudi na seji republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije in še na nekaterih politično gospodarskih forumih.

KJE SO VZROKI TEGA STANJA?

V zadnji številki našega časopisa smo objavili pogovor z direktorjem komercialnega sektorja dipl. inž. Vilijem Pavličem o njegovem potovanju onkraj „velike luže“. Njegovo mnenje je, da recesija dobiva še močnejše, ostrejšje oblike, kar se kaže predvsem v močno rastoči inflaciji, v naraščanju življenjskih stroškov. Cene na zunanjem trgu sicer naraščajo, vendar ne toliko kot cene surovin, reprodukcijskih materialov in drugih stroškov na domačem trgu. Isto velja za izvoz primarnih izdelkov kot za žagan les, furnir in plošče.

Domači trg tudi ne kaže boljših rezultatov. Začele so se povečevati zaloge, nelikvidnost pa še bolj. Zamrznila so obratna sredstva in začela se je zmanjševati proizvodnja. To je povzro-

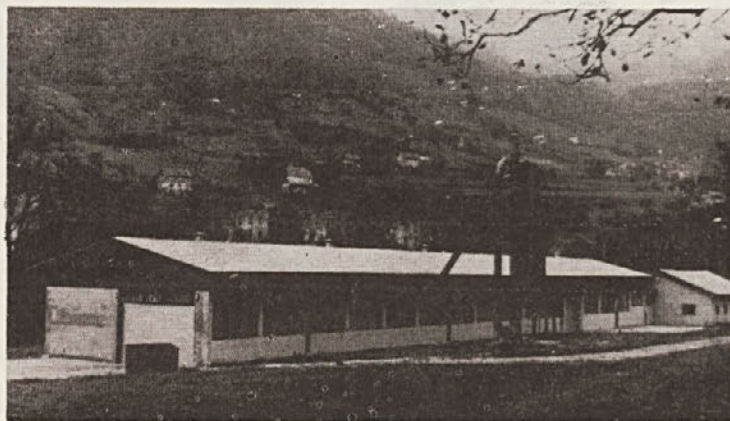
čilo dvig proizvodnih stroškov in še bolj zavrlo izvozne možnosti.

KAJ JE TOREJ TREBA STORITI?

Gospodarska zbornica Slovenije je o tej problematiki zbrala gradivo, v katerem med drugim beremo: pogoji gospodarjenja morajo biti enaki tako na domačem trgu kakor pri izvozu. Gospodarska zbornica je tudi mnenja, da se mora zmanjšati polog pri nakupu pohištva na kredit – predlog je, da bi se z danes obveznih 30 % obvezen polog zmanjšal na samo 10 %. Nadalje predlagajo, da se zmanjša davek na 15 %, s čimer je že soglašal zvezni izvršni svet, in da se omogoči uvoz potrebnih repromaterialov za lesnopredelovalno industrijo dekorativne tkanine, okovje in podobno.

Očitno je, da se bomo morali temeljito dogovoriti, kako bomo delali. Posebno pozornost bomo morali posvetiti kvalitetni proizvodnji, ker je to vprašanje eno najbolj pomembnih.

Republiški odbor sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije je pod predsedstvom Janka Goleša na koncu sklenil, da rešitve ni moč pričakovati le od družbe. Sami moramo čimprej uskladiti samoupravno planiranje v lesni industriji in v gozdarstvu, oceniti gospodarske razmere, zagotoviti red, disciplino in vsestransko varčevanje, odgovornost vodilnih in večjo delovno storilnost. Še zlasti moramo skrbeti za tiste delovne organizacije, ki delajo z izgubo ali so na meji rentabilnosti, se pravi skrbeti tako, da bi delavcem zagotovili socialno varnost in spodbujali njihovo storilnost.

Sergej Kraigher v Novolesu — Predsednik Predsedstva SRS S. Kraigher je obiskal naš lesni kombinat, kjer so ga Jože Knez, Alojz Kompan in Jure Dragović seznanili z delovanjem splošnega ljudskega odpora v združenem delu in TOZD. S. Kraigher se je pohvalno izrazil o delovanju enot CZ in narodne zaščite. Razen o delovanju enot v združenem delu se je S. Kraigher zanimal o delovanju enot v krajevni skupnosti. O tem so mu podali podatke tovariši iz krajevnosti Straža.

Ljubljanski zmaj Novolesu — Na letošnjem sejmu pohištva v Ljubljani je dobil Novolesov projektant Adolf Bevc zlatega zmaja za otroško pohištvo Rokec. V imenu Novolesa je zlatega zmajčka prejel direktor komercialnega sektorja dipl. inž. Vili Pavlič.

Delegacija avstrijskih sindikatov pri nas — Lesni kombinat Novoles je obiskala delegacija avstrijskih sindikatov gradbeništva in lesne industrije. Goste smo seznanili o delovanju samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela in o delovanju solidarnostnega mehanizma. Razen Novolesa so gostje obiskali še nekatera podjetja v Sloveniji.

Konsolidacija v TPD

9. julija 1975 je na skupni seji konference ZK NOVOLES in IO sindikalne konference NOVOLES bila obravnavana kritična situacija v TOZD — TDP, ki trenutno posluje z izgubo.

Udeleženci so bili uvodoma seznanjeni s poročili komisije, ki so obdelale omenjeno problematiko.

Lahko bi kar povzeli ugotovitve komisije v sestavi ing. Pečar, Medle in ing. Tavčar, ki je takoj, ko je poslovni odbor obravnaval izgubo, pričela z delom 25., 26. in 27. junija opravila analizo stanja v TOZD — TDP in TOZD ŽAGA STRAŽA.

ANALIZA:

Že v aprilu je bilo ugotovljeno, da proizvodnja in prodaja v TDP ne poteka po planskih predvidevanjih, temveč močno odstopa od plana in povzroča negativna gibanja v dohodku. Že takrat je bila imenovana komisija za ugotavljanje vzrokov takega stanja in je podala 6. aprila 75 predlog za izboljšanje stanja. Zavedajmo se, da je TOZD TDP s 340 zaposlenimi velik obrat, katerega nihanje vpliva na ekonomiko celotnega podjetja.

TOZD Žaga, ki je življenjsko, preko surovin, vezan na proizvodnjo TDP, zaposluje cca 180 delavcev in vpliva na ekonomiko TDP ter prek nje tudi na ekonomiko podjetja. Vsako odstopanje od dogovorjenih načrtov — v proizvodnem smislu količinsko ali kvalitativno — pomeni takojšen zamik v proizvodnem uspehu.

Zavedajoč se take življenjske povezanosti TOZD TDP in TOZD Žaga komisija ni mogla ločeno obravnavati položaja v TOZD TDP, ne da bi korenito posegla tudi v TOZD ŽAGA.

Iz analize stanja je ugotovljeno, da komercialni sektor s svojimi posigi (izdelava planov prodaje in proizvodnje) bistveno vpliva na cikel in uspešnost v TOZD TDP in posredno tudi na proizvodnjo v decimirci oz. sušilnici TOZD Žaga.

TOZD TDP kot največji izvoznik v lesnem kombinatu Novoles naj bi skrbel za razmerje prodaje na domačem trgu in v izvozu, kar je v luči novih predpisov o uvozu osrednjega pomena za celotno podjetje.

Komisija je obravnavala tri osnovna žarišča dogajanj in sicer prodajo, preskrbo s surovino, proizvodnjo in disciplino v TOZD TDP — TOZD ŽAGA STRAŽA.

V kratkem so bile naslednje ugotovitve. Problematika je z

ozirom na vsa tri področja izredno kompleksna. Nesinhroniziranost med prodajo, preskrbo s surovinami in proizvodnjo se je končala z negativno bilanco na koncu ciklusa in sicer v realizaciji TDP oz. v izpolnitvi plana proizvodnje.

Zato je konferenca po obravnavi vseh poročil potrdila in podprla predlog poslovnega odbora, da se ustanovi sanacijska uprava, ki bo morala v nekaj mesecih sanirati situacijo na obeh TOZD.

Konferenca je zadevo obravnavala z odgovornostjo in zaskrbljenostjo, kajti člani so se zavedali, da je TDP edina tovarna v Novolesu, ki izdeluje v tem trenutku konjunktorno blago v izvozu in bistveno vpliva na gospodarsko stanje Novolesa.

Z ozirom na vse omenjene ugotovitve je konferenca sprejela naslednje sklepe:

1) Izreče se politična podpora sanacijskemu programu in posameznikov, ki ga bodo delali. Podpora mora biti stalna skozi vso akcijo, najbolj pa v kritičnih trenutkih.

2) Politična strokovna odgovornost celote in posameznika mora biti dosledna in ni skrivnja za kolektivno odgovornost.

3) Kjer bo bitka za sanacijo, morajo komunisti podpreti sanacijsko upravo.

4) Konferenca predlaga zborom delovnih ljudi, da delamo 4 solidarnostne sobote za sanacijo Novolesa. Dve soboti naj bosta brezplačni in ju delajo vsi, dve soboti pa naj bosta nadurni brez režije (razen dežurstva).

**Jure Bilić
KOMUNISTI NAJ
SPODBUJAJO BOJ ZA
VEČJI DOHODEK IN
VEČJO STORILNOST**

V sedanjem trenutku je zelo pomembno, da komunisti spodbujajo boj za večji dohodek in večjo storilnost, za modernejši sistem proizvodnje in organizacijo dela, boljše izkoriščanje zmogljivosti in delovnega časa, za večje varčevanje itd. Statistika kaže, da je pri nas efektivno izkoriščenih komaj 80 odstotkov delovnega časa. Če pa upoštevamo zamude pri delu, odhajanje z dela in druge pojave nedela, potem se izkaže, kot navajajo nekatere analize, da se efektivno dela 4 do 5 ur na dan. SEKRETAR ZK PREDSEDSTVA CK ZKJ NA SEJI ZK

ZAPISNIK

sestanka samoupravne delavske kontrole TOZD TES, ki je bila v ponedeljek, 30. 6. 1975 ob 7. uri v prostorih Toplarne.

PRISOTNI: Franc Tisovec, Pavle Tisovec, Marija Majer, Ivan Kulovec.

VABLJENI: ing. Žnidaršič Andrej in Boris Vovk
Sejo je vodil predsednik komisije Franc Tisovec.

DNEVNI RED:

- 1.) Predlog za izvolitev manjkajočih članov komisije,
- 2.) Analiza članka v časopisu Novoles (dogodki v TOZD TES).
- 3.) Analiza in predlogi v zvezi s situacijo z dne 30. 1. 1975.

Ad 1.

Pod prvo točko so člani komisije predlagali, da se na zboru delavcev za nova člana komisije izvolita tov. Niko Avsenik in tov. Jože Hočevnar.

Ad 2.

V drugi točki dnevnega reda so člani komisije preanalizirali članek v časopisu Novoles z dne 5. aprila 1975 pod naslovom „Dogodki v TOZD TES“ in sprejeli naslednja stališča:

1. Delavska samoupravna kontrola TOZD TES se je že pred nastalo situacijo sestajala redno prav tako pa tudi opozarjala na napake, ki jih je zasledila, vendar sama ni imela popolnega uspeha. Do zaključkov vseh nepravilnosti je prišlo šele na zboru delavcev TOZD TES, kjer so bile izrečene odkrite, ostre in jasne besede, v katerih se je razkrila vsa napetost in napake. Delavska samoupravna kontrola smatra, da se tak zbor lahko le pohvali in ne graja.
2. Da ni bilo ničesar storjenega, člani komisije zanikajo, saj so ves čas delali v okviru možnosti, za očitno trimesečno

nedelavnost pa je iskati vzroke drugje (vodenje TOZD je prevzel nov direktor, ki situacije ni poznal, vzrok za to, da se zapisnik ni dokončal takoj, pa je magnetofonski trak. Le ta se ni dobil takoj, ker je bilo rečeno, da je magnetofon v okvari. Trak je komisija dobila šele potem, ko je to zahtevala in si priskrbelo svoj magnetofon. Komisija tudi smatra, da pokvarjen magnetofon ni bil vzrok za to, da magnetofonskega traku ne bi dobili takoj. Prav tako je komisija čakala mnenje samoupravne delavske kontrole – centralne).

3. V zvezi s člankom in načinom pisanja je komisija ogorčena, zato si dovoljuje opozoriti novinarja tov. Kraska, da si kot novinar ne bi smel in si ne sme več dovoliti objavljati take vrstice, kot jih je v članku „Dogodki v TOZD TES“, saj mu to ne bi smela dovoljevati etika novinarja. Zato želimo, da piše v bodoče realno in objektivno.
4. Apeliramo na vse delavce v TOZD TES in OZD Novoles, da nepravilnosti, ki se dogajajo, takoj prijavljajo delavski samoupravni kontroli, ker bomo le na ta način delali pravilno, ter v skladu s statutom in ostalimi predpisi.

Ad 3.

V zvezi z govoricami o nekaznovanju ing. Nika Galeše kot bivšega direktorja TOZD TES je komisija sprejela naslednji

SKLEP:

Mnenja smo:

- da je bil ing. Galeša prisiljen dati ostavko na delovno mesto direktorja TOZD TES in da je premeščen na manj vredno delovno mesto;
- da je zadeva pravno formalno zaključena, ker je njegovo ostavko na svoji 15. izredni seji dne 19. 2. 1975 delavski svet sprejel;
- da je bil na ta način, ker je moral odstopiti, kaznovan po točki 3. in 4. 94. člena samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu;
- da o sumu, da se je okoriščal z družbenimi sredstvi, razpravljajo, rešujejo za to pristojni organi.

Del. samopr. kontrola
TOZD TES

HUMANIZACIJA DELA

Letošnji sejem strojev za lesno industrijo, ki je bil pod imenom LIGNA 75 od 28. maja do 3. junija, prvič ni bil v sklopu velikega tehnološkega sejma. Organizatorji so namreč ugotovili, da pri taki množici prijavljenih razstavljalcev ne bodo dovolj le tri razstavne hale in so priredili samostojno razstavo v kar osmih ogromnih dvoranah.

Kot dolgoletni obiskovalec hanoverskega sejma sem do sedaj navadno beležil razne novosti, izboljšave, nove načine obdelave lesa itd. Letos pa nisem utegnil toliko gledati po „stanjih“, ker sem bil član ekipe, ki je zbirala predračune in se dogovarjala za nakup raznih strojev, ki jih namerava Novoles kupiti letos.

Ne glede na to pa je bilo vseeno ujeti moto letošnjega sejma, ki je bil prisoten na vsakem koraku, t. j. humanizacija dela v lesni industriji. Že dlje časa

ugotavljamo, da se stroji za predelavo lesa spreminjajo v avtomate, vse več je elektronike, pri tem pa je vseeno bil zanemarjen človek. Stroji še vedno povzročajo preveč hrupa, odvajanje odpadkov in prahu je slabo, zaščita rotirajočih delov ni zadostna in že vrsta različnih pomanjkljivosti, ki bi jih lahko dobri konstruktorji z malo posluha za ljudi, ki bodo vodili njihove umotvore, lahko odpravili.

To se je končno zgodilo letos – na „vseh frontah“. Kar naenkrat smo zagledali stroje, ki so do skrajnosti zaprti, ki imajo zvočno izolacijo in sesalne šobe za odpadke tako speljane, da ujamejo ves prah. Skratka videti je bilo neko, do sedaj v lesni industriji, neznano kvaliteto. Ta seveda nekaj stane, pa vendar pomeni, da se bo tudi delavec v naši industriji otesel napornega dela. Iz špekulativnih razlogov so kajpak še vedno napredaj

stroji v stari izvedbi, saj je v sedanjih krizi najvažnejše delati in prodati.

Če se ob tem ustavimo, kakšne stroje bo Novoles letos kupil in koliko jih bo med njimi že takih, ki bi jih lahko označili s „humaniziranimi“, potem bi na prvem mestu omenil nova sušilnika za lakirnico TSP. Pri tem gre za etažni sušilnik, ki lakirne elemente sproti transporta v svojo notranost in je čas izhlapevanja v prostor minimalen, tako da bo tudi klima v novi lakirnici normalna. V primerjavi s klasičnim sušilnikom z vozički je to ogromen napredek.

Na drugem mestu bi omenil čelilnik za deske za decimirnico, ki s fotocelico išče rise na deski in tam tudi desko prikrasja, poleg tega pa je še transportno zelo mehaniziran. S klasičnim Wadkinom se to komaj še lahko primerja.

Vsi ostali stroji so več ali manj klasični, gre pa v glavnem za manjše enote, kjer mogoče ni možnih toliko sprememb ali pa bi bili z ozirom na funkcionalno ceno stroji predragi.

Letošnji sejem je pokazal pot, po kateri bodo v prihodnje morali proizvajalci strojev za le-

sno industrijo, nam se pa na tem področju obetajo boljši časi.

SLAVKO MEDLE

Josip Broz–Tito NALOGE NAS OBVE- ZUJEJO, DA JIH ČIM- PREJ OPRAVIMO

Program naših akcij tako na notranjem kot na zunanjepolitičnem področju je jasen. To so pravzaprav naloge, ki izhajajo iz nove ustave in odločitev 10. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Naloge niso kratkoročne, vendar nas obvezujejo, da jih opravimo, kar najhitreje moremo. Niso tudi lahke, vendar jih je mogoče z združenimi močmi uresničiti. Pomembno je, da vsak dosledno izpolnjuje svojo obveznost do družbe, da se ideje samoupravnega socializma in neuvrščenosti še naprej krejipin da v najširšem smislu postanejo materialna moč naše revolucije v najpopolnejšem pomenu te besede. PREDSEDNIK SFRJ NA SEJI SVETA FEDERACIJE

Gozdarska društva na Slovenskem

Evropo so v devetnajstem stoletju pretresale in spreminjale meščanske revolucije, zlasti marčna revolucija l. 1848. Pomlad narodov pomeni seveda pomlad tudi za Slovence. Zaradi tedanje družbene in socialne strukture, ko so pomenile razdalje naravne pregraje, gospodarske razlike in kulturne posebnosti skoraj nepremostljive ovire za stike med narodi, se Slovenci niso mogli enakovredno uveljaviti z vodilnimi in gospodujočimi narodi. Slovenci so bili tedaj izrazito kmečki narod brez vodilnega meščanskega razreda in brez gospodarskih osnov porajajoče se in hitro razvijajoče se družbe v času cvetočega kapitalizma. Slovenski narodnostni prepoved je bil zato, saj v pretežni meri kulturno-duhovnega in manj gospodarsko osamosvajajočega se značaja. V takšni luči je danes treba gledati in razumeti dogodke in razmere pred sto leti in s sedanjih gledišč presojati njihov družbenopolitični pomen v gospodarskem, kulturnem in narodnostnem oziru. Nedvomno je razlika med tem, kakor se spominjamo, da je stekla pred sto leti nekje prva železnica, in tem, ko praznujemo ali proslavljamo tega ali onega narodnega društva, saj ustanovitelji Kranjsko-primorskega gozdarskega društva iz l. 1875 niso izšli iz slovenskega narodnostnega pa tudi ne iz gospodarskega kroga. Pobudniki tega društva niso bili osnova slovenskemu narodnostnemu političnemu ter gospodarskemu prebujanju.

POMEMBNOST GOZDOV PRI RAZVOJU GOSPODARSTVA

S tem, ko danes proslavljamo stoletnico gozdarskih društev na Slovenskem, želimo pokazati gozdove kot nenadomestljive življenjske dobrine ne le v gospodarskem, ampak tudi v širšem pomenu za ohranitev človeka, zdrave družbe in naroda. Ne smemo namreč pozabiti, da je bila misel o pomembnosti gozdov za človeka odločujoča že pri ustanavljanju prvega gozdarskega društva na Slovenskem. Pri tem pa nedvomno drži, da slovenski gozdarji niso obremenjeni z včasih težkimi bremenami zgodovine, ki puščajo sledove tudi v nacionalni zavesti. Stoletno obdobje gozdarskih društev ni samo obdobje tujcev, glede

na pripadnost h kakemu narodu, ampak tudi naše slovensko obdobje. Morda zveni preveč romantično in nesodobno misel, da uživamo danes sadove tega, kar so sejali naši predniki pred sto leti. Res je, da smo z njihovim delom še vedno „prisotni“. Veliko je drevja, ali bolje gozdov, ki so obstojali že tedaj, ko so v Postojni ustanavljali Kranjsko – primorsko gozdarsko društvo in si zato danes v gozdu podajata roko sodobni gojitelj in nekdanji gozdar. Prava medsebojna delovna soodvisnost v daljšem časovnem obdobju je za gozdarsko ukrepanje značilna in veliko bolj pomembna kot pri drugih strokah.

GOZDOVI ZAVZEMAJO PRETEŽNI DEL SLOVENIJE

Dejavnost gozdarskega strokovnjaka je bolj kot v drugih dejavnostih odvisna od zamotanih zakonitosti in dogajanj v živni naravi, kamor sodijo tudi gozdovi, ki zavzemajo v Sloveniji pretežni del njene površine. Delo gozdarskega strokovnjaka temelji na spoznavanju naravnih sil, njihovih medsebojnih odvisnosti in predvsem na upoštevanju dolgotrajnih življenjskih procesov. Njegova modrost je zato previdnost pri prilagajanju družbenim in gospodarskim potrebam. Delo gozdarskega inženirja in tehnika nikakor ni rutinsko delo tehničnega osebja, ampak zahteva nenehno lastno intelektualno angažiranost. Tudi izkustvo ne pomeni v gozdarstvu uveljavljanja strokovne rutine, ampak poglobljeno spoznanje, ki ga je moč pridobiti le z dolgotrajnim in skrbnim opazovanjem naravnih zakonitosti. Lahko smo zadovoljni, da smo pri oblikovanju prostora naravne zakonitosti in meje ustrezno upoštevali, morda bolj kot drugje v Evropi. Pri tem imajo nedvomno zasluge za uravnoteženo okolje, v katerem živimo, tudi minule gozdarske generacije, torej tudi strokovnjaki, ki so botrovali ustanovitvi kranjsko-primorskega gozdarskega društva.

POZABILI SMO NA MNOGE SLOVENCE

V svojem zgodovinopisju imamo Slovenci tudi slabo obdelana poglavja – preveč smo doslej zanemarjali proučevanje

svoje gospodarske zgodovine. Premalo poudarjamo gospodarsko-politični razvoj. Naši kulturni zgodovinarji so doslej preveč enostransko ocenjevali prizadevanja za splošni gospodarski in kulturni dvig nekoč najširšega in osnovnega sloja prebivalstva – našega kmeta. Odtod najbrž premajhno upoštevanje prizadevanj kmetijskih družb pred sto in več leti. Barona Zoisa ocenjujemo in spoštujemo še danes samo po njegovem kulturnem mecenstvu, ne pa po njegovi pomembnosti za gospodarsko in politično osamosvajanje še nerojenega slovenskega meščanstva kot edinega možnega nosilca naprednih idej v času francoske revolucije. Gotovo je med Slovenci veliko ljudi, ki so sredi prejšnjega stoletja in kasneje veliko pripomogli k uveljavitvi narodove samobitnosti v najširšem pomenu besede, čeprav niso pisali stihov ali se ukvarjali s kavarniško politiko, pa so že davno prešli v popolno pozabo.

In kje je torej primerjava in povezanost med sedanjim časom in časom izpred sto let, med sodobnim gozdarskim strokovnjakom in pionirji iz sredine prejšnjega stoletja?

Predvsem nam je skupna skrb za obstojnost naših gozdov in trajnost vseh njihovih dobrot. Primer stoletnega delovanja gozdarskih društev na Slovenskem kaže, da si pravi strokovnjaki, ki so se čutili povezani z naravo in gozdovi, nikoli niso dovoljevali uničevati te tako pomembne naravne substance. „Delati in ustvarjati za bodoče rodove“, v gozdarstvu ni nobena izmišljena fraza.

KRATKA KRONIKA IZ PREDZGODOVINE GOZDARSKIH DRUŠTEV NA SLOVENSKEM

- 1771 Izdan je gozdni red za Kranjsko, kot osnova za zgraditev trajnosti mnogoterih funkcij gozdov.
- 1817 V Kostanjevici na Dolenjskem začne svoje službovanje veliki izumitelj in gozdar JOŠIP RESSEL. Gozdovom na slovenskih tleh ostane zvest do svoje smrti v Ljubljani 1857.
- 1821 IVAN CERAR, distriktni gozdar iz Trnovega pri Ilirski Bistrici sestavi obširen spis „Od potrebe zarezje drevja na Premskem katoru Postojnske kresije“, kar je prvi strokovni zapis s področja gozdarstva v slovenščini.

1824 Gozdni red za Kranjsko izide v slovenščini. Prevedel ga je Fran Metelko.

1851 V Novicah objavi FRANC MEGUŠAR prispevek „Ali res ne morejo naši kmetovalci brez hoje za nastiljo izhajati“, kar je prvi tiskani članek s področja gozdarstva v slovenščini.

1851 V Salzburgu je bilo ustanovljeno gozdarsko društvo za avstrijske alpske dežele. Njegov pobudnik in tajnik je bil HIERONIM ULLRICH, gozdarski mojster na Bledu. Sedež prvega gozdarskega društva na območju nekdanje Avstrije je bil v Ljubljani, kjer je izhajalo tudi njegovo glasilo, štirinajstnevnik „Mitteilungen des Forstvereines der oesterreichischen Alpenländer“. Društvo je delovalo pet let.

1852 Na Dunaju je bilo ustanovljeno vseavstrijsko gozdarsko društvo.

1859 Na Bazovici pri Trstu zasaadi znameniti gozdar JOŽEF KOLLER prvi nasad črnega bora na Krasu, kjer je mejnik v zgodovini razvoja do tedaj popolnoma gola kraškega področja.

1865 Znamenito zborovanje in ekskurzija vseavstrijskega gozdarskega društva v Trstu in na Krasu. Izrečena je misel, da pogozdovanje Krasa ni samo vprašanje kraškega področja, ampak vse države, ki mora zato prispevati svoja sredstva.

1868 V Ljubljani izide prva strokovna knjižica v slovenščini izpod peresa MAVRICIJA SCHEYERJA „Navod, kako naj ravnaajo posamezni kmetje in cele soseske z gozdom“.

1868 Na gradu Snežnik je bila ustanovljena prva slovenska gozdarska šola, predvsem za kmečke gozdne posestnike. Delovala je osem let.

1870 Ustanovljeno je planinsko (pašniško)-gozdarsko društvo za Štajersko. Delovalo je trinajst let.

1872 Ustanovljeno je bilo gozdarsko društvo za Koroško, ki deluje na avstrijskem ozemlju še danes.

1875 Ustanovljeno je bilo Kranjsko-primorsko društvo. Nasledniki društva kontinuirano delujejo do današnjih dni.

1884 Ustanovljeno je bilo gozdarsko društvo za Štajersko, ki deluje na avstrijskem ozemlju še danes.

LESARIADA *75

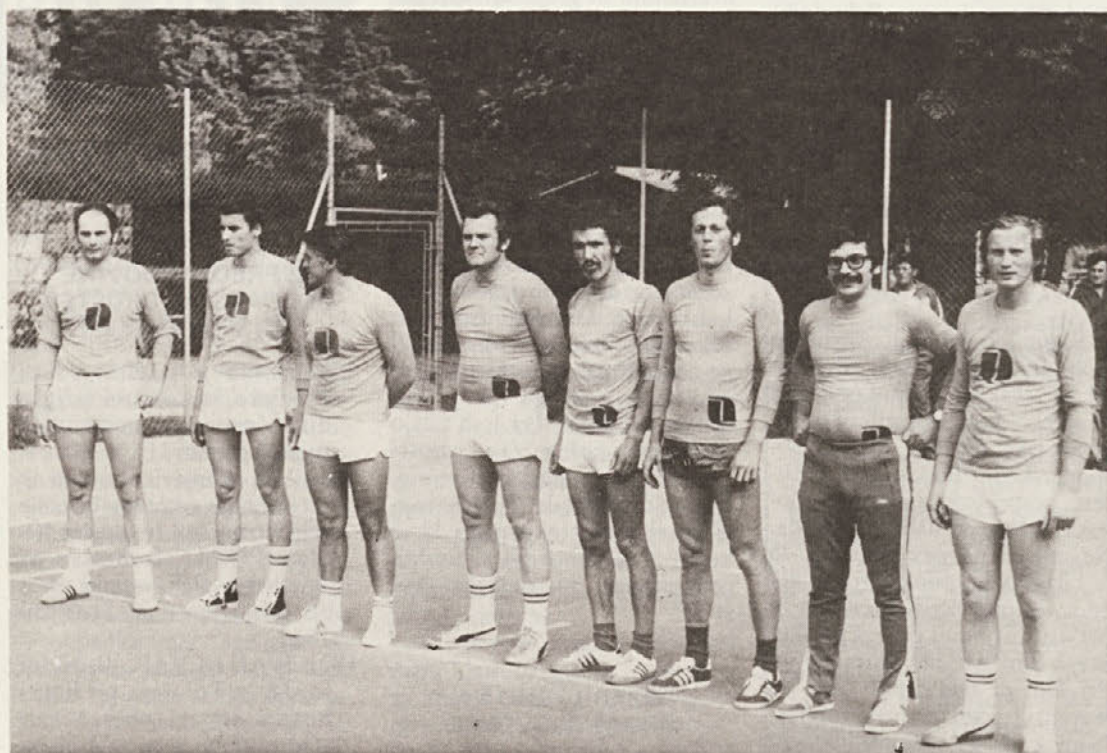
Slavna otvoritev Lesariade je bila v soboto dopoldne v športni hali na Kodeljevem. Igre so potekale pod pokroviteljstvom SOZD Uniles, a udeležilo se jih je preko 1800 tekmovalcev iz 53 delovnih kolektivov lesne industrije, gozdarstva in trgovine. V imenu organizacijskega komiteja je udeležence pozdravil Ivan Urh in v imenu UNILESA Horst Hafner.

Janko Goleš, predsednik republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije, je udeležencem zaželel veliko športnega uspeha. Zlasti je pozdravil tekmovalce iz gozdarskih podjetij, ki so se prvič udeležili Lesariade.

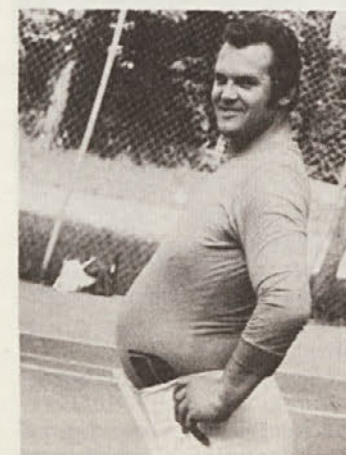
Šahistkinje — kaj pravzaprav reči o njih. Nedvomno so njihove možnosti mnogo večje, kot kaže njihova uvrstitev. Z več resnosti bi dosegle višje mesto in tako omogočile našim ženskim ekipam tudi tako visoko II. mesto.

Odbojkarji so bili nedvomno naš največji up. Težko je reči, ali je njihovo četrto mesto uspeh ali neuspeh; z malo več treninga in z malo športne sreče bi lahko dosegli več. Saj prvo mesto ni bilo tako nedosegljivo, kar smo pravzaprav od lanskoletnega zmagovalca tudi pričakovali.

Odbojkarice — naš letošnji največji uspeh in, povejmo takoj, tudi zaslužen in povsem pričakovan. Od vseh ekip so pokazale največjo borbenost. Trenirale so in še trenirajo in to prinaša sadove. Dekleta, držimo vam pesti za prihodnjo lesariado.

Kegljačice — nedvomno velik uspeh. Manjkalo jim je le malo in bi bile druge. V preveliki želji so pogorele. Prihodnja lesariada je nedvomno njihova velika možnost.

Nogomet — lahko bi dosegli visoko uvrstitev, škoda. In še ena stvar jim gotovo ni pomagala. Prerekanje na igrišču samo škodi.

Balinarji — imeli so izredno težko skupino. Premagali so Brest, kar je eno od največjih presenečenj iger. Samo tako naprej!

Zgodovina Soteske

Tako so v naše kraje prihajale nepregledne vrste najrazličnejših doseljencev. Nemško plemstvo je tako iz slovenskega naroda naredilo podložno ljudstvo-tlačane. Tudi naši predniki v Soteski so izgubili vse pravice na svoji zemlji.

Ob koncu 10. ali v začetku 11. stoletja so v Sotesko prišli bavarski plemiči. Kraj jim je zaradi lepe lege bil očitno všeč. Postavili so si trdnjavo, danes imenovano Kaštel. Soteški gospodje so namreč prišli med prvimi v naše kraje. Njihov dom je bil na desni strani Krke. Danes, pa čeprav po toliko stoletjih, se še vidijo razvaline, ki nemo pričajo o minuli slavi in izkoriščanju. Obnašanje soteske gospode je bilo baje zelo kruto. Po izročilih, ki so se prenesla iz roda v rod, je bilo menda najkrucejše tole: če se je žlahtni

gospod zagledal v brhko tlačan-ko, jo je dobil v grad, da si je potešil svojo strast; ali če se je ženil tlačan, je menda njegova žena morala prebiti prvo noč v gradu, da bi zadostila pohotnim strastem soteskih gospodov. Vladarji tega gradu so se v 13. in 14. st. lotevali tudi nečastnega posla roparskih vitezov.

Razpadajoči grad Soteska je dal dokončno podreti Valvasorjev sodobnik Jurij Sigmund Gallemberg, ki si je okoli l. 1680 postavil na levem bregu Krke nov prostoren grad v obliki četverokotnika. Šele leta 1855 so poslopje obnovili, v njem so bili uradi, pisarne in registrature.

V današnji številki nadaljujemo z zgodovino Soteske, ki letos proslavlja 110. obletnico.

O soteškem gradu, ki je slovel za najlepšega v deželi, piše

Valvasor takole: „Grajsko poslopje je imelo obliko dolgega četverokotnika s stolpi na vogalih. Prostorno dvorišče so oklepala dolga visoka stebrišča. Bilo je razdeljeno na dva dela, izmed katerih je eden služil kot cvetličnjak. V pritličju je bila velika dvorana, ki je v poletnem času nudila hladilo in oddih. Krasile so jo štukature in portreti lastnikov gradu. Tlak je bil iz belega in črnega marmorja. Iz enako likanega marmorja je bil tudi kamin sredi dvorane. Na eni strani je bil izklesan delfin, na drugi strani krilati konj, ki je bruhal vodo iz sebe. Tudi v krasnem konjskem hlevu so bile kamnite jaslje. Vrtovi okoli gradu so bili polni žlahtnega sadja in dražestnih rastlin.“

Še danes je dobro ohranjen tako imenovani „Hudičev turn“. To je okroglo zidan stolp. Pokrit je s skodlami. V notranjosti stolpa so freske, ki prikazujejo „Paradiž“. Po zelo zaviti stopnici se pride v zgornji prostor, kjer so trije prostori, ki so jih baje grajski gospodje uporabljali za svoje orgije. Od tod tudi ime „Hudičev turn“. Stari ljudje so vedeli povedati, da je tam strašilo. Stolp stoji sedaj sredi sadnega vrta. Na spodnji strani je bil plavalni bazen, ki je zdaj zasut.

NASTANEK ŽAGE SOTESKA

Gozdovi roškega Roga so dali gospodarjem neusahljive vire bogastva. Gozdovi so bili gosti zaraščeni in v njih je gostovala vsakovrstna divjad: medvedje, jeleni, volkovi, srne, divji petelini in drugo. Za kako večje izkoriščanje ni bilo potrebe pa tudi ne možnosti.

Te velike lepe gozdove so gospodje zaščitili tako, da so jih varovali grajski čuvaji (jagri). Pazniki so bili večinoma nemškega rodu in so tudi zelo strogo pazili, da se v revirjih njihovih gospodov ni delala škoda. To opravilo so opravljali zelo vestno. Za nego gozdov, krčenje še neoskrunjenih globač in vrhov so si takratni lastniki znali preskrbeti poceni delovno silo. V gozdove okoli Plešivice in Prelog so se naselili fratarji (gozdovniki). To so bili ljudje, ki so se z družinami naselili v go-

zdu. Grof jim je dal kos gozda, ki so si ga fratarji iztrebili in tako pridobili nekaj plodne zemlje, da so se borno preživljali. Njihove kočice so bile ali lesene ali iz kamnja. Njihova imena so še danes ohranjena. Najbolj znana so: Japlenova, Gorenčičeva, Šterbenkova, Florjanova, Štemcova itd. Fratarji so žgali oglje. Ko pa je v 18. st. prenehala delovati železarna na Dvoru, so tudi fratarji izgubili svoj borni zaslužek. Precej se jih je naselilo v okolici Soteske. Ohranjeni so zgodovinski zapiski, ki pričajo, da je prva žaga na vodni pogon, tako imenovana venci-janka, bila v Soteski že za Valvasorjevega časa. Poleg žage je bil tudi mlin.

Leta 1858 so grofje obnovili mlin in poleg mlina še žago venci-janko. Les so rezali za prodajo. Žaga je po izročilu obratovala noč in dan. Na žagi je bil zaposlen žagar in nekaj delavcev. Zato je treba šteti leto 1858 za rojstvo žage v Soteski.

Leta 1870 je knez Auersperg dal zgraditi na desnem bregu Krke novo žago za „tabolette“. Takrat so zgradili tudi jez čez Krko v novi obliki za pogon vodne turbine. Žaga je bila za takratne čase moderna. Bilo je to prvo podjetje za predelavo lesnih surovin v bližnji okolici. Prvi najemnik žage je bil Italijan, ki je bil baje precej okrušen in oblasten.

Na žagi so takrat dobili delo bivši fratarji. V tistem času je bilo zaposlenih na žagi okoli 35 ljudi. Delo s prevozom hlodov so dobili tudi okoliški prevozniki, tako imenovani furmani. Delavci so takrat delali 12 ur na dan. Tabolette oziroma nekaj milimetrov debele ploščice so tudi izvozili iz Kranjske.

Do leta 1927 je bila žaga na vodni pogon. Istega leta je industrialec in lastnik žage Javornik nabavil prvi parni stroj lokomobil s 75 ks. Lesni industrialec Javornik je imel žago Sotesko v najemu že pred prvo svetovno vojno. Vsi stroji, ki so bili takrat na žagi, niso bili zmožni zagotoviti dovolj žaganega lesa in zato je Javornik leta 1929 kupil nove polnojarmerne znamke „Estereer“. Ravno tega leta je bil postavljen nov večji parni stroj s 160 ks. Žaga je tako dobila stroj večje zmogljivosti in za takrat moderno proizvodnjo. Zanimivo je, da ti stroji še danes obratujejo in so najstarejši stroji v kombinatu. Od 1932 do 1936 je prevzel žago spet Auersperg, ki je obrat dal leta 1936 najemniku Karlu Jordanu, le-ta pa jo je imel v najemu do 1938. Do leta 1942 je žago spet prevzel Auersperg, graščinski upravitelj je bil Emanuel Neugebauer, vodja žage pa Angel Venturini.

Šahisti — tudi za njih velja: brez resnih priprav ni rezultatov. Uvrstitev bi bila lahko mnogo višja.

Sušanj v Novolesu

Naš kombinat je obiskal evropski prvak v teku na 800 m Luciano Sušanj. Prišel je nenapovedan. V Reki, kjer živi, je dobil stanovalništvo v bloku, ki ga je zgradilo novomeško podjetje Pionir. V znak zahvale je obljubil, da bo obiskal Novo mesto. Priložnost je prišla zelo hitro. Gradbeno podjetje Pionir je za svoje delavce odprlo športni park, ki ga je slavnostno odprl prav evropski prvak in jugoslovanski glavni up na montrealški olimpiadi, reški atlet Luciano Sušanj.

V spremstvu nekdanjih in današnjih aktivnih športnikov Janja Goleša, Slavka Medleta in Mirka Pečarja si je ogledal Novolesove obrate v Straži. Obisk je bil kratek, ker je Luciano želel obiskati čimveč novomeških podjetij. Že na začetku je obljubil, da bo za naše bralce odgovoril na nekaj vprašanj.

Kakšen je delovni dan evropskega prvaka, je bilo naše prvo vprašanje.

„Vsak dan vstanem že ob petih zjutraj. Moram namreč z avtom odpeljati sina v vrtec in ženo v službo. Potem sledijo moje družbene obveznosti. Delam z mladino in okrog osme ure obiskujem mladinske organizacije v raznih podjetjih. Imam določen teren in število mladinskih organizacij, s katerimi delam. Skušamo skupno reševati probleme. Pogovarjamo se o organizaciji akcij in podobno. Vse to traja približno do 9. ure. Potem grem na trening. Treniram do 12. Nato grem na kosilo, ki ga planiram tako, da grem ob dveh po soprogo in sina. Ko ju pripeljem domov, grem spet na trening. Dnevno treniram 3-4 ure. Veliko časa zapravim za prihod in odhod na trening kot tudi za umivanje po treningu. Zvečer me že čaka knjiga. Študiram namreč na vi-

šji pedagoški šoli in si želim čimprej končati.“

Kaj pa Montreal?

„Ta je še daleč. Slišal sem za želje, vendar to še ne pomeni, da bom v Montrealu kaj dosegel. Kdor hoče na tako veliki prireditvi kaj doseči, mora zelo veliko trenirati. Če ne bom dosegel tistega, kar si želim, bo meni najtežje. Zato bi zdaj rekel samo tole: naredil bom, kar zmorem.“

Kakšne vtise odnašate iz Novolesa?

„Presenetili so me vaši tovariši v Novolesu. Rekli so mi, da so to vodilni tovariši in da so bili včasih aktivni športniki. Želel bi, da bi bili vsi aktivni in bivši športniki sveta takšni kot vaši, predvsem prijazni in gostoljubni.“

Novoles je zame presenečenje. Nisem še bil v takšni tovarni. Videl sem, da se pri vas veliko dela, ali kakor vi pravite, „gara“. Prosim, prenesite moje pozdrave vsem delavcem in zaželite jim veliko delovnih uspehov.“

Na koncu obiska smo evropskemu prvaku podarili majhno darilo kot spomin na obisk pri nas in mu zaželeli veliko športnih uspehov.

I. Kr.

Remont treh žerjavov

Ob koncu meseca je nekako tiho in nevidno potekala pomembna rekonstrukcija pri nas. Skupina, ki jo je vodil ing. Drago Medic, je v zelo kratkem času opravila remont na vseh treh žerjavih. Zaposlili smo tovariša Medica, ki je neposredno vodil akcijo, da nam pove, kakšna dela so pri tem remontu opravljena.

„Najprej smo rekonstruirali najstarejši žerjav, lesni portalni žerjav nosilnosti 4,5 tone. Zadnja rekonstrukcija je bila narejena pred 6 leti. Takrat je bila narejena rekonstrukcija vozička mačke, zdaj pa smo izvršili rekonstrukcijo pogona vozička. Za to rekonstrukcijo smo morali izdelati dva dodatna reduktorja. S tem smo hoteli doseči enakomernejši zagon in tek vozička po portalu. Prej se je namreč dogajalo, zlasti v deževnem in mrzlem vremenu, da voziček ni mogel speljati tovora zaradi drsanja koles. Ravno tako je prihajalo do zamikov vozička in s tem tudi do kontinuirane preobremenitve elektromotorjev. Z rekonstrukcijo, ki smo jo opravili, ne prihaja več do motenj pri sami vožnji. Celo to rekonstrukcijo smo delali 5 dni. Istočasno smo zamenjali zavorni motor za pogon portala.“

Ta rekonstrukcija je bila zelo pomembna, ker je grozila nevarnost, da žerjav za dlje časa obtiči, znano pa je, da ta žerjav dnevno prenese do 150 kubikov lesa.“

Drugi žerjav, katerega je ekipa ing. Medica renovirala, je največji žerjav v Novolesu. To je „Metalnin“ žerjav 6 MP, ki se je lani zrušil. Mariborska „Metalna“ je bila dolžna zamenjati napajalni ploščati kabel dolžine 80 m. „To delo smo opravili v enem dnevu pod nadzorstvom „Metalninega“ strokovnjaka. Ta

žerjav danes prenese 6 ton in za naše pojme in potrebe je enostavno nenadomestljiv. V sezoni samo za potrebe žage prenese dnevno cca 180 kubikov hlodovine in istočasno razklada vse prispele kamione. Računamo, da dnevno prenese do cca 400 kubikov hlodovine.“

Tretji žerjav, ki so ga renovirali, je žerjav „Metalne“ – trinožec, ki dela za potrebe tovarne vezanih plošč. Tu so na prosti nogi zamenjali ležajne blazine in preuredili varovanje vozička.

Dela, ki jih je opravila ta skupina, so dela, ki se opravljajo po nekaj letih. Moramo vedeti, da je delo zelo naporno, ker so delali v hudi vročini in na višini 20 m. Nevarnost padca je bila izredna, zato so morali biti vsi tisti, ki so delali, privezani. In še nekaj: v dneh rekonstrukcije se ni delalo 8 ur dnevno, temveč 16. In komaj so končali to zahtevno nalogo, se ekipa ing. Medica že pripravlja na novo nalogo. Ko bodo ostali delavci na kolektivnem dopustu, bo ekipa rekonstruirala proge žerjavov.

In na koncu naj omenimo tiste, ki so opravili to zahtevno delo: Jože Košmrlj, Stane Smolič, Alojz Turk, strojni oddelk centralne mehanične delavnice in žerjavisti vseh treh žerjavov: Ivan Avsenik, Ivan Pugelj, Viktor Končija, Franc Pestotnik in Nedeljko Živković.

I. Kr.

Evropski prvak na 800 m Luciano Sušanj v spremstvu Novolesovih gostiteljev.

Problematika lesne surovine

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Profitna stopnja se v grupaciji „A“ močno poslabšuje ter pomeni v letu 1975 le še 1,26 %, nasproti grupaciji „B“ 2 pa 10,80 %.

Dobro proizvodni program, še posebej z večjo udeležbo masive, zahteva dobro kvaliteto surovine ter je le-ta tako najbolj ovrednotena. Iz grobe analize vrednosti lahko ugotovimo, da se 1 m³ lesne mase ovrednoti po trenutnih tržnih cenah v:

a) žaganemu lesu 1,52 krat, b) vezani plošči 1,74 krat, c) gugalniku 2,68 krat, d) mizi raztegljivi 4,23 krat, e) omari 21,20 krat, kar pomeni, da se v finalizaciji pospešeno razvija.

Slabo kvaliteto surovine je potrebno predelovati s čim manjšo udeležbo živega dela. Konkretno bi se bilo potrebno pogovoriti z GG NOVO MEŠTO ter razmisliti o predelavi celotne lesne mase.

Pospešeno je potrebno vključevati v naš proizvodni program ostale surovine in repromateriala.

Trend porabe plošč vseh vrst se mora razvijati v smeri večje porabe plošč.

Proizvodni obrati naj bi bili manjši in fleksibilni in formiranju proizvodnih programov.

Pospešeno bi morali razvijati tudi program na osnovi lastnih polizdelkov, ob pripravi surovin moramo število zaposlenih zmanjšati ter povečati udeležbo zaposlenih na finalizaciji proizvodnje.

III. TRŽNA SITUACIJA PROIZVODOV IZ BUKVE

1. Splošna ocena situacije v Novolesu

Če pogledamo plan za leto 1975, lahko takoj ugotovimo, da grupa TOZD, ki predeluje bukovino, izkazuje najslabši rezultat. Na žalost je to samo grupa TOZD, ki zaposluje največ ljudi.

A — predelava bukovine: TDP, TVP, ŽAGA

B — ostale proizvodnje: TSP, TPP, TPI, TAP, DVOR

Grupa	Št. zaposl.	Štev.	%
A	870	57	
B	647	43	

Iz tabele je videti, da je ostalek dohodka po zaposlenem v grupi B skoraj 9,1-krat večji kot v grupi A. Vsekakor je to podatek, nad katerim se je nujno zamisliti.

2. Bukove vezane plošče

a) Domači trg:

Že vrsto let je opaziti, da se uporabnost področje klasične bukovne vezane plošče krči. Vzrok je v tem, da nastopa vse več konkurenčnih materialov, ki so daleč cenejši in tudi bolj uporabni kot klasična bukova vezana plošča. Že iz strukture kupcev je videti, da je velikih potrošnikov (pohišt. industrija) iz leta v leto manj. Na domačem trgu je končni potrošnik predvsem obrtnik ali drobna industrija in tudi ni pričakovati, da bi se stanje spremenilo na bolje. Edina izjema so IMV in proizvajalci vrat, katerim naša plošča najbolje ne ustreza zaradi relativno slabe kvalitete, istočasno pa ti kupci ne morejo plačati naše realne produkc. cene.

b) Izvoz:

Po izredno konjunkturalnem letu 1973 beležimo nenehno zmanjševanje povpraševanja in cen na vseh trgih.

Z gotovostjo lahko trdimo, da smo za daljše obdobje izgubili trg Saudske Arabije, Francije, Nemčije in tudi večji del Italije. K temu je pripomogla predvsem konkurenca velikih proizvajalcev vez. plošč (Tajvan, Malezija, Kanada in deloma Romunija) ter splošno zmanjšano povpraševanje.

Edini trg, za katerega lahko trdimo, da bo še iskal in kupoval naše bukovne vez. pl., je Libija, vendar tudi tu ne bomo zdržali cen, ki smo jih dosegli v letu 1974. Da je na tem trgu perspektiva nekoliko svetlejša, se imamo zahvaliti vladnim predpisom, ki za določene objekte predpisujejo izključno bukovno vez. ploščo. Toda kaj lahko se zgodi, da s spremembo tega predpisa izgubimo tudi

večji del tega trga. Negativno vplivajo na našo konkurenčnost prevozniki stroški (Reka — Libija). Le-ti so se povečali od leta 1973 pa do danes za 4-krat (od 15 US dolarjev na 60 US dolarjev za m³). Tudi tu ni pričakovati izboljšanja situacije zaradi stalne zakrčenosti pristanišč Benghazi in Tripoli.

Libija uvaža cca 15-16.000 m³ vezanih plošč, od tega cca 6-6.500 m³ bukovin, ostalo pa je topola, lanan, duglazija in najrazličnejše oplemenitene ve-

proizvodne cene bukovne vezane plošče. Prav tako najbrž ni rešitve v nadaljnjem povečevanju proizvodnje, ker to potegne sledeče posledice za obrat TVP.

a) še težje oskrbo s surovino, d) dražjo surovino — glede na širši areal nabave,

c) povečanje delovne sile.

Vsem tem trem postavkam se pridruži še otežen plasman vezanih plošč, ki ima lahko za posledico še nadaljnje znižanje cen.

Torej bo vsekakor treba v bo-

B. PV. V	Surovina	Ost. doh. v 000 din	Ost. doh./1 zap v din
227.561.000	117.665.000	3.845.000	4.410.—
224.222.000	76.918.000	25.877.000	40.000.—

zane plošče, ki niso dražje od bukovih. Za primerjavo naj navedemo trenutne cene vezanih plošč na libijskem trgu.

Vse to kaže, da ni pričakovati rešitve za BU VP v zviševanju cen, ker so današnje cene na zgornji meji, oziroma so jo že prebile, kar je čutiti v vse težejem plasmanu. Žal ni opaziti padajočih trendov cen pri surovinah, kar še otežuje kalkulacijo

doče stremeti za takim programom v TVP, ki bo rabil manj surovine in manj ljudi, hkrati pa je nujno doseči v predelavi surovine višjo stopnjo obdelave.

Če za orientacijo pogledamo še položaj jugoslovanskih proizvajalcev bukovih vezanih plošč, ugotovimo, da se jim ne godi bolje kot nam.

(nadaljevanje prihodnjic)

Drugi o nas

Uspešno izvajanje akcijskega programa za boljše gospodarjenje v novomeškem „NOVOLESU“ — Ukrepe dopolniti

STRAŽA, 29. maja — Na pobudo komunistov so lani v vseh osmih TOZD v „Novolesu“ sprejeli akcijski program ukrepov za boljše gospodarjenje, ki je sestavni del stabilizacijskega programa „Novoles“. Pred nedavnim pa so komunisti ugotovili, da se načrti zastavljene programa prepočasno uresničujejo. Zato so sprejeli dodatne ukrepe, o katerih so spregovorili člani samoupravnih organov ter vsi zaposleni na sestankih in predloge partijske organizacije sprejeli za svoje.

Hoteli smo povečati storilnost dela, dosledneje uveljaviti varčevalne ukrepe ter vzpodbuditi delovno disciplino, je med drugim povedal sekretar osnovne organizacije ZK v „Novolesu“ Jadran Šnidaršič. „In čeprav novi ukrepi še ne veljajo dolgo časa, se že kažejo spodbudni rezultati, ki pa jih bo moč v celoti oceniti skupno s poslovnimi rezultati našega kolektiva.“

Kot večina pohištvene industrije v Sloveniji se je znašel tudi „Novoles“ v težavah. Zato je poslovanje v takih razmerah seveda oteženo. Teže je

dosegati zastavljene proizvodne in predvsem prodajne načrte. Prav zato so se v kolektivni odločili za posebne denarne spodbude zaposlenim v posameznih TOZD, ki svoje načrte dosegajo. Tako zaposleni, ki neposredno izdelujejo pohištvo pri strojih, priganjajo sodelavce, ki to pohištvo prodajajo in obratno.

Nagrajevano pa je tudi pridno delo. Kdor vedno pravočasno prihaja na delovno mesto in svoj delovni čas res učinkovito porabi, dobi ob koncu meseca v kuverti nekaj več kot tisti, ki nima tako vestnega odnosa do dela. V povprečju znaša ta dodatek v „Novolesu“ 250 dinarjev.

Seveda niso pozabili na tiste rezerve, s katerimi je moč skrajša največ prihraniti. Kdor vestno porablja material in dela kvalitetno, ter tako zmanjša izmet, lahko tudi upravičeno pričakuje da bo za svoje dobro delo nagrajen. Še najpomembnejše pa je, da so zaposleni v „Novolesu“ vse te ukrepe sprejeli za svoje, saj so jih ocenili za potrebne. In ne le zaradi nič rožnatega trenutnega stanja, pač pa poudarjajo, da jih bo treba ohraniti tudi v „boljših“ časih ter jih še dopolnjevati.

B. PODOBNIK

ISLAMSKA KULTURA

Leta 395 n. š. se je torej Rimsko cesarstvo razdelilo na Vzhodno in Zahodno. Pogojevale so ga verske spremembe. Ker prvi kristjani niso imeli svojih oblikovnih izhodišč, so jim za osnovo služile antična in ostanki templjev. Tako je zahodnorimsko cesarstvo obdržalo rimske oblike vse do druge polovice 1. tisočletja n. š. Ob koncu 8. stol. n. š. se razvije začetna-zgodnja germanska umetnost.

Med tem pa je vzhodno Rimsko cesarstvo, z glavnim mestom Bizancem ali Konstantinopolom (ime je dobil Bizanc po cesarju Konstantinu), katerega je hotel cesar zgraditi na raven Rima, raslo z vzorci na rimske in grške zgradbe, vendar brez antične velikopoteznosti.

Človek jim postane merilo. Tako v stanovanjski kot tudi deloma v kulturni arhitekturi. Razvije se bizantinski slog, ki doživi višek v stavbi HAGIA SOFIA v Konstantinoplu (to je CERKEV „BOŽJE modrosti“, zgrajena pa je bila med 532 – 537 leti).

Širjenje Islamske vere je zajelo Severno Afriko, del Azije, v zač. 8. stol. pa še Španijo in Sicilijo, mnogo kasneje tudi Indijo in Konstantinopol z Balkanom, torej zelo različne narode, katerim je bila skupna le vera, imeli pa so zelo razvite lastne kulture. Te so se razvijale najprej z vplivi islamske visoke kulture in razvile so se: perzijska, turška, indijska. Vse so zelo po-

membrane in vredne daljše obravnave. Mi se bomo že na začetku oddaljili od njih, oziroma se bomo zadržali na kulturah našega konca sveta, ki so oblikovale naš način življenja.

Prišli smo do spoznanja, da je

človek s svojo dimenzijo in razumom osnovno merilo za življenje in oblikovanje okolja. Zgodovina je to spoznanje priznala islamski kulturi.

MARTA RAČEČIČ,
dipl. ing. arh.

BIVALNA KUHINJA, družinski prostor prihodnosti

Razvoj v bivalni kulturi in pohištveni industriji nakazuje, da je majhnim, laboratorijskim kuhinjam odbila „zadnja“. Kuhinja bo zopet postala družinski bivalni prostor, v katerem bo vsak član družine našel svoj kot, svoje delovno mesto. S tem bo omogočeno vsakemu članu družine, da bo tisti kratek čas, ki ga preživi doma, v neposrednem stiku z ostalimi člani družine, predvsem z materjo, katere mesto je še vedno (in tudi vedno bo) v skupnem prostoru, pri opravljanju, ki jih opravlja za celo družino in ob pomoči ostalih članov družine (kuhanje, šivanje, likanje, pranje, nadzor nad otroci).

To seveda ne pomeni, da se

bo oblika kuhinjskih elementov bistveno spremenila. Oprema kuhinje je pred leti doživela svoj vrh – tako funkcionalno kot tudi estetsko. Že nekaj let so namreč kuhinje različne le po detajlih, barvah in materialih. Nič več pa ne bodo majhne. Jedilni in delovni prostor bodo vsekakor obsegale. To je torej misel, ki naj bo z vami, če ste pred tem, da si ustvarite nov dom, kupite ali zgradite hišo ali pa preoblikujete staro stanovanje. Pa tudi ostali prostori v stanovanju spreminjajo svoj namen in funkcijo. Postajajo večnamenski in tako je tudi prav.

MARTA RAČEČIČ,
dipl. ing. arh.

DOBITNIKI KREDITOV

Odbor za medsebojna razmerja je na svoji seji z dne 7. 5. 1975 podelil stanovanjske kredite v višini 1.255.000,00 din in sicer:

Selak Anton 20.000, Klevišar Jože 10.000, Golob Ivan 15.000, Šercelj Janez 15.000, Povše Albin 15.000, Hren Štefka 10.000, Henigman Jože 20.000, Zoran Frančiška 10.000, Dular Ljudmila 10.000, Grilj Matija 10.000, Vidmar Ivan 15.000, Bradač Jože 10.000, Lačevšek Anton 10.000, Antončič Ana 15.000, Zupčev Jože 10.000, Strašek Andrej 15.000, Gorše Niko 25.000, Kovarčec Marija 20.000, Turenšek Magdalena 15.000, Levstik Fani 10.000, Zoran Miha 10.000, Kren Ana 10.000, Saje Štefka 15.000, Rolih Štefka 20.000, Šoba Anton 20.000, Gorše Slavko 15.000, Poglavac Rozalija 15.000, Vovk Janez 25.000, Retelj Alojz 10.000, Flander Slavko 10.000, Rajer Stefan 10.000, Turk Franc 20.000, Kopina Jožica 20.000, Može Ljuba 10.000, Mavsar Franc 25.000, Sitar Bogdan 10.000, Špelko Jože 20.000, Medic Drago 10.000, Hočevnar Jože 15.000, Fink Jože 15.000, Glavan

Tončka 15.000, Zaletelj Vinko 15.000, Salopek Ivanka 15.000, Medic Ivan 10.000, Zupančič Feliks 10.000, Vidmar Albin 15.000, Kulovec Ivan 10.000, Rudolf Peter 25.000, Berkopec Franc 15.000, Kren Franc 15.000, Draganc Tončka 10.000, Avbar Gizela 15.000, Žagar Tončka 20.000, Avenik Niko 15.000, Šimenc Tončka 20.000, Urbančič Marija 20.000, Šmalc Marija 15.000, Hrovat Kristina 15.000, Tisovec Anica 15.000, Pelko Fani 10.000, Mlinar Silva 15.000, Stopar Rozalija 15.000, Nosan Franc 15.000, Jeriček Jože 25.000, Barbič Tihomir 10.000, Bele Anica 15.000, Križe Marija 10.000, Krese Marija 15.000, Hrovat Marija 15.000, Pečjak Anica 15.000, Cafuta Tončka 15.000, Grubar Jožefa 10.000, Nahtigal Ida 15.000, Bajuk Janez 30.000, Vidmar Ivan 15.000, Martinčič Andrej 15.000, Strniša Jože 10.000, Hrastar Anica 10.000, Kralj Domine 15.000, Palčič Franc 10.000, Gorše Slavko 15.000, Sitar Gabrijel 15.000, Zupančič Cveto 15.000, Henigman Peter 10.000, Zupančič Jože 15.000. SKUPAJ: 1.255.000.

Kadrovik poroča

V juniju se je na novo zaposlilo 33 delavcev:

TOZD – ŽAGA STRAŽA

KASTELIC Filip, TUBANOVIČ Blaž, MAKSIMOVIČ Milan, ZUPANČIČ Alojz, KOKALLOVIČ Branko, TEINOVIČ Čedo, BRAJDIČ Bernard, PEJIČ Pero, RAJCI Mara, BUČAR Vinko.

TOZD – TVP

KOVAČIČ Janez.

TOZD – TDP

BJELOŠEVIČ Boris, PETKOVIČ Milivojka, TEINOVIČ Vinko, ŠKULJ Cecilija, BRAJDIČ Gregor, FURAR Anica, DRAGMAN Marija, DOLINAR Marija, DEBELJAK Dragica.

TOZD – TES

BRAJDIČ Rudolf.

TOZD – TES obrat TAP

ŠTAMCAR Milena, SLAK Martin, PUST Stanko, GLOGOVŠEK Anton.

DSSS

PODPADEC Ivan na delovno mesto – potnik, KLJAJIČ Dejan na delovno mesto – potnik, ZUPANČIČ Branko na delovno mesto – prodajalec, ŠPORAR Meta na delovno mesto – luknjalec kartic.

TOZD – TPP

BOŠKOVIČ Višnja – pripravnica.

V juniju je prenehalo delovno razmerje 24 delavcev.

SPORAZUM:

KLOBČAR Slavka, AVBAR Katjuša, GRBAJS Marija, LAVRIČ Matija, VRHOVAC Veljko, MURN Tone, JOVANOVIČ Radovan, NOSE Jože, TEME Jože.

SAMOVOLJNO:

GLAVAN Tomaž, HROVAT Ciril, PAHINGER Rudi, BADOVINAC Maks, MURN Franc, TURK Jože, KNAFELJEC Milena, DEBELJAK Dragica, BRAJDIČ Drago, URBANČIČ Marjan, FIFOLT Miha, STRNAD Srečko.

V ČASU

POSKUSNEGA DELA:

KOPAČ Marjan.

NEGATIVNA OCENA DELAVCA V POSKUSNEM ČASU:

ČIMERMANČIČ Jože.

UPOKOJITEV:

ZADRAVC Franc iz DSSS.

DOBITNIKI NAGRADNE KRIŽANKE

Tatjana Šoško, TPP 50,00 din; Stefka Hren, 30,00 din; Jožica Bukovec, računovodstvo 10,00 din.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE 2 ŠT. 5

KOMANDANT STANE, INICIATORJI, AN, DIREKTIVE, GORA, R, OTO, KONCERT, IT, OLEASTER, L, ČETNIK, TAK, JOE, BOR, Č, LIRIK, LS, ODER, DA, NASUK, ROBIDA, AT, DEPO, IRIS, NOB, SEMIŠ, S, NADEV, SIRENE, UJNE, ČREP, NAK, ALK, SPALNICA, L, PRESTOR, INA, TU, OI, KOT, IKA, SOK, SKS, VERZ, ILKA, T, CANKARJEVA, RTAČI, BALKANEC, ODLIKA, Z, ANITA, FLAM, PRID, AKER.

ADIJEV ZMAJČEK

Ko se je ljubljanski sejem pohištva bližal koncu, je bilo v Novolesi komercialni nekako nevsakdanje vzdušje. Tisti, ki so bili na sejmu, so vedeli, ali bolje rečeno, predpostavljali so lahko, da se bo kmalu zgodil pomemben dogodek. Rekli so: tokrat mora „zmajček“ biti naš. In res je bil. Adi Bevc je na sejmu pohištva dobil priznanje in „zmajčka“ za svojo otroško sobo, ki ji je dal ime Rokec. Počakali smo, da se veselje utiša, da „zmajček“ dobi svoje mesto v vitrini in napotili smo se k Adiju na pogovor. Bilo je prijetno kramljanje o njem, o Novolesu, o tujih sejmih, našem pohištvu in še marsičem.

„Niste prvi, ki me vpraša, zakaj sem se pravzaprav odločil za ta poklic. Moj oče je bil mizar in tako sem že v mladih letih „šaril“ po delavnici. Spraševal sem očeta, zakaj se to ali ono mora prav tako delati. Zaljubljen sem se v ta poklic in sem se pri očetu tudi izučil za mizarja. Potem se je začelo moje izpopolnjevanje. Tako sem bil najmlajši dijak v zgodovini delovodske šole. Tam sem še bolj vzljubil mizarški poklic. V šoli smo imeli več kot polovico ur risanje. Že od nekdaj zelo rad rišem. Ko se dolgočasim, čeprav je to malokrat, se niti ne zavedam in že jemljem svinčnik v roke in rišem. Risanje je že moja nava. Po končani delovodski šoli sem se hotel še izpopolniti in sem končal tehniško šolo. Ko sem končal to šolo, sem prišel v Novoles. Čeprav je od takrat minilo dosti let, se mi zdi, kot bi bilo včeraj. Tako sem polnih deset let bil na upravi referent za družbeni plan. Ko sem prišel od vojakov, so me dali v obrat drobnega pohištva. Takrat je bil še v Novem mestu. Sam ne vem, kako sem se začel ukvarjati s konstrukcijo. Na tem področju delam ves čas, s tem da sem nekaj časa bil v „drobnem pohištvu“ tehnološki površinske obdelave. Ko je v Novoles prišel inž. Novak, sem šel k njemu v

razvojni oddelek in takrat sva začela delati pri uvajanju stilnega pohištva. Tako smo začeli delati industrijsko stilno pohištvo. Ko je v Novoles prišla inž. arh. Račičičeva, sva začela delati skupaj, da sva si razdelila delo: ona oblikovanje, jaz konstrukcije. Nadaljevala sva v razvoju stilnega pohištva. Tako sva skupaj obdelala vse artikule za obrat ploskovnega pohištva. Po teh dolgih letih sem bil nedavno premeščen na drugo delovno mesto. Če ga primerjam s stari, je bolj samostojno.

Mislil, da je z mojim odhodom nastala praznina. Zdaj delamo ločeno. Zdi se mi, da to ni pravilna odločitev. Imel sem priložnost videti, kako delajo drugi. Pri razvojnem programu ali posameznem programu delajo trije ali štirje in to dlje časa. Seveda potem ne preseneča, če določene tovarne dobivajo na razstavah nagrade. Ti ljudje debatirajo o programu, dopolnjujejo eden drugega. En sam človek je pač en sam človek, zato se mi zdi, da z novo reorganizacijo nismo prav zadeli v črno.

Vprašali ste me, kakšno je moje mnenje o jugoslovanskem pohištvu. Če za merilo vzamemo dobro evropsko pohištvo, potem smo daleč pod povprečjem, vendar nekatera podjetja, in tukaj mislim predvsem

Predsednik ljubljanske mestne skupščine inž. Tone Kovič čestita A. Bevcu.

Meblo, Stol in Brest, gredo v korak z evropskimi zahtevami. In to ne preseneča. Zakaj? Saj imajo ta podjetja velike biroje, kjer delajo timi strokovnjakov. Poglejte, Meblo ima niz arhitektov. Meblo ima cel inštitut, Stol projektivni biro. Kar zadeva stilno pohištvo, prekašamo vsa jugoslovanska podjetja, v tem ni dvoma. To se najbolje vidi na sejmih. Sejme dokaj pogosto obiskujem, ker mi veliko pomenijo. Veliko mi pomenijo tudi mednarodni sejmi. Ko človek hodi na te velike sejme, preverja svoje znanje, svoje sposobnosti, tu se najbolje „popraviš“. Kar sem naredil, (mislim na otroško in študentovsko sobo Rokec), ni kopija nečesa, kar sem videl zunaj, to je sinteza idej, ki sem jih dobil in spoznal.

Tako pogosto me vprašujejo, kako sem prišel na idejo programa Rokec. To je malo daljša zgodba. Prvi maj, mislim na praznovanje, mi je nekako propadel. Takrat sem se spomnil razpisa v Delu o nagradnem natečaju Lesnine. Rekel sem sebi: fant daj, poskusi. In se je začelo. Najprej sem začel risati element, ki je bil po mojem mnenju najbolj pomemben. Izhajal sem z enega stališča. Napraviti otroško sobo, ki bo primerna predvsem za stanovanja v blokih, se pravi sobo za majhen prostor. Moral sem skonstruirati element, ki bi obsegal risalno mizo, police za knjige, polico za torbo in zraven seveda posteljo. Vse sem zbral v en element s to razliko, da sem mislil tudi na majhne otroke, ki nimajo kje risati velikih risb. To sem rešil tako, da sem ob spodnjem delu postelje naredil tablo za risanje. Da je bilo tako prav, je pokazal že sejem. Risalna tabla je bila vsak dan polna otroških risb. Ko sem končal ta element, sem moral rešiti še problem omare. Povsem slučajno mi je prišla na misel rešitev, da omarico naredim brez vrat in da namesto vrat vstavim platneni rolo. Kaj sem s tem dosegel? Omarico lahko daste v kot in ni treba prostora za vrata. Videli smo, da se otroci radi podijo po sobi in se včasih zaletijo v vrata. V otro-

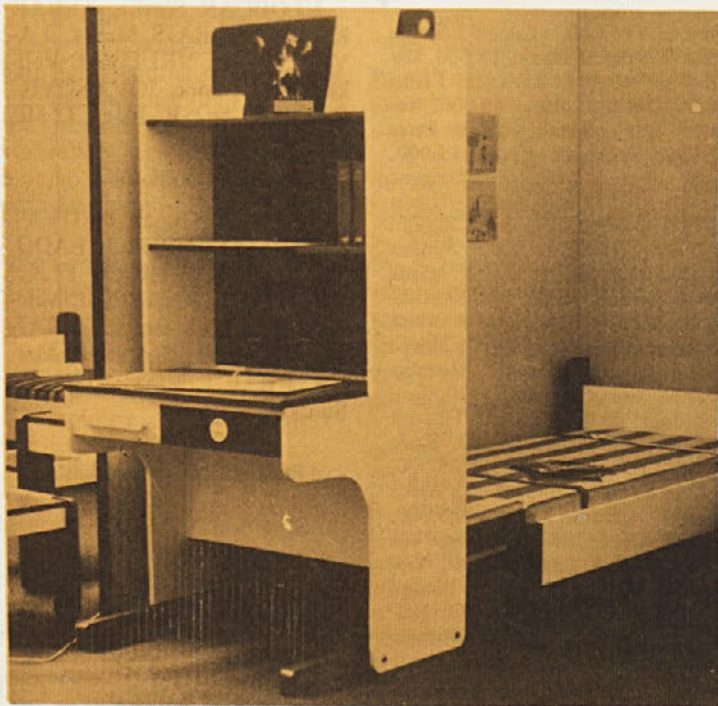
ški sobi Rokec, upam, poškodb ne bo.

To je bil začetek ideje. Ko sem prišel v službo, sem pokazal risbo kolegom, ki jim je bila zamisel všeč. To me je spodbudilo k nadaljnjemu razmišljanju in dopolnjevanju. Po kratkem času sem to pokazal direktorju Medletu, ta pa se je odločil, da s programom ne smem iti na natečaj Lesnine, ampak da bo po njem delal obrat na Dvoru. Do sejma je ostalo še izredno malo časa. Dobil sem prosto, da bi ta izdelek naredili do sejma. Bilo je treba napraviti konstrukcije detajlov, zbrati material in pod. Samo en detajl pove, kaj vse sem moral napraviti. Za otroško mizo smo rabili določene škarje. Nikjer jih nisem mogel dobiti, šele v Kočevju jih je znanec demontiral že z gotovega izdelka. Moram reči, da so se vsi potrudili in Rokec je bil gotov en dan pred sejmom pohištva.

Vprašate, če sem vesel in če sem priznanje pričakoval? Bil bi neiskren, če bi rekel, da nisem vesel. Bil je to moj prvi samostojni poizkus in dobil sem prvo nagrado. Kar se pa pričakovanja tiče, so mi strokovnjaki rekli, da je to izredno dobra stvar. Zdaj je nagrada tu in me je že spodbudila k novim idejam.

Najbolj me je na sejmu razveselila novica, ki jo je povedal profesor z univerze: „Fant, vi ste izredno talentirani.“ Ko je slišal, da nisem arhitekt, mi je rekel, da bodo letos odprli višjo šolo za oblikovalce. Te šole se izredno veselim, saj mi bo gotovo pomagala v mojem nadaljnjem delu.“

I. Kr.

Prvotrajna otroška soba Rokec je bila tarča zanimanja vsega sejma, saj je Rokec prvotna osvežitev v proizvodnji otroških sob.

Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Ivan KRASKO. Izdaja Lesni kombinat „NOVOLES“ v Straži pri Novem mestu. Naklada 2000 izvodov. Stavek, filmi in montaža ČZP DOLENJSKI LIST. Tisk: KNJIGOTISK Novo mesto.